

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΛΕΣΗΣ
ΝΑΥΣΙΚΑ ΤΣΑΟΥΣΗ

Παραστατικότητα πηγή για τις σχέσεις και τις αντιπαραθέσεις προσφύγων και γηγενών αποτελεί το πολυβραβευμένο έργο «ΓΑΛΗΝΗ» του Ηλία Βενέζη. Το μυθιστόρημα αναφέρεται στην εγκατάσταση το 1924 προσφύγων από την Παλαιά Φώκαια στην Ανάβυσσο της Αττικής και εξιστορεί τα πάθη της προσφυγιάς, ανατρέχοντας σε πραγματικά γεγονότα και καταστάσεις.

Ο υπεύθυνος καθηγητής τμήματος:

- υποδέχεται το μαθητή με την εγγραφή του, ώστε να διαπιστωθούν οι ανάγκες και οι ιδιαιτερότητές του
- μέσα στον πρώτο μήνα από την έναρξη των μαθημάτων πραγματοποιεί συνάντηση με κάθε μαθητή
- συνεργάζεται καθημερινά με τους καθηγητές του τμήματος, αναλύει στοιχεία των βαθμολογικών επιδόσεων των μαθητών και παρακολουθεί την πορεία κάθε μαθητή
- μεταφέρει την εικόνα της προόδου του τμήματος, καθώς και κάθε μαθητή χωριστά στο Δ/ντή Σπουδών
- αναλαμβάνει τη συστηματική ενημέρωση των γονέων και των κηδεμόνων για την πρόοδο των μαθητών

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΓΗΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 1922

Η Μικρασιατική καταστροφή του 1922 μετέβαλε τα δεδομένα της χώρας. Η άφιξη ενός πολύ σημαντικού ρεύματος προσφύγων και η συνύπαρξή του με του γηγενείς δοκίμασαν τις αντοχές και τις ισορροπίες της ελληνικής κοινωνίας. Η διαφορά νοοτροπίας και ιδιοσυγκρασίας αλλά και η διάσταση και οι αντιθέσεις ανάμεσα στους πρόσφυγες και τους αυτόχθονες δημιούργησαν εντάσεις και διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στις δύο ομάδες. Με βάση τα συγκεκριμένα παραθέματα και τις ιστορικές σας γνώσεις να επισημάνετε τα στοιχεία εκείνα που συνιστούν συγκρούσεις μεταξύ του προσφυγικού και του γηγενούς στοιχείου μετά το 1922.

Κείμενο 1

«Μια χαρακτηριστική μομφή εκ μέρους των ντόπιων ήταν η υποτιθέμενη σεξουαλική ελευθεριότητα των γυναικών προσφύγων. Το Σεπτέμβριο του 1925 η Παμπροσφυγική δημοσίευε ενυπόγραφη επιστολή, προέδρου προσφυγικού συνδικαλισμού, η οποία κατέληγε με την εξής καταγγελία: Δυστυχώς παρέλειψα να τονίσω ότι ο χωροφύλακας αυτός κατά τον δαρμόν των γυναικών ύβρισην αυτών με τας λέξας παλητοτουρκαλάδες και παληοπ.....»

Κώστας Κατσάπης, Αντιπαραθέσεις ανάμεσα σε γηγενείς και πρόσφυγες στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου, στο Πέρα από την καταστροφή. Μικρασιάτες Πρόσφυγες του Μεσοπολέμου, «Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού», 2003, σ. 117

Κείμενο 2

«Στην περίπτωση της αντιπαραθέσης μεταξύ γηγενών και προσφύγων, οι τελευταίοι, βλέποντας τους ντόπιους να τους κατηγορούν για έλλειμμα «ελληνικότητας», για χαλαρότητα ηθών ή για «κατώτερης στάθμης» πολιτισμό, πέρασαν στην αντεπίθεση επιχειρώντας να τους πληρώσουν με το ίδιο νόμισμα. [...] Ο πολιτισμός τους άρχισε να προβάλλεται σε αντιπαραβολή με αυτόν των ντόπιων, που αξιολογούνταν σαφώς ως κατώτερος: «Αυτοί ζούσαν με τα ζώα τους, δεν ήξεραν ούτε σε τραπέζι να φάνε, τους ανοίξαμε τα μάτια, τους μάθαμε να ζούνε».

Κώστας Κατσάπης, ο.π., σ. 115-116

Κείμενο 3

«Στα παραπάνω θα πρέπει να προσθέσουμε τον ανηλεή ανταγωνισμό που υπήρξε ανάμεσα στις δύο ομάδες σε ολόκληρο το φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων, κυρίως όμως στην αγορά εργασίας. Το παρακάτω μονόστηλο είναι ενδεικτικό των διαθέσεων. «Εις τα Τρίκκαλα εγκατεστάθη προ διετίας ομογενής εκ Σηλυβρίας όστις επεδόθη εις την παρασκευήν γιαουρτίων. Οι εκεί γηγενείς βλέποντες ότι ο ομογενής πρόσφυξ κατορθώνη να κερδίζει κάτι απεφάσισαν να αντιδράσουν και έπαυσαν να τω πωλούν γάλα. Ο δυστυχής πρόσφυξ προ του ανηθίκου αυτού μπόϊκοτάζ ηναγκάσθη να αναχωρήση εκείθεν». Εφημερίδα Παμπροσφυγική, 7 Ιουνίου 1925»

Κώστας Κατσάπης, ο.π., σ. 125

Κείμενο 4

«[...] ο εκδότης της Καθημερινής Γ. Βλάχος αντιδρώντας βίαια, πριν από τις εκλογές του 1928, σε προσπάθειες του κόμματός του να προσεταιρισθεί εκλογικά και κάποιες ψήφους από την «Προσφυγική αγέλη» συμπεριλαμβάνοντας και ένα-δύο πρόσφυγες στο συνδυασμό της Αθήνας, γράφει σε κύριο άρθρο με τίτλο «Το Λαϊκό και οι Πρόσφυγες» και τα παρακάτω χαρακτηριστικά: «Με έκπληξιν μας είδομεν εις τα χθεσινά φύλλα ότι το λαϊκόν κόμμα θα περιλάβη τρεις πρόσφυγας πολιτευομένους εις τον συνδυασμόν Αθηνών. Γιατί θα τους περιλάβη; Επί τη βάσει ποίας ηθικής και επί τη βάσει ποίας σκοπιμότητος; Μη διότι όλαι αι πανελλήνιοι προσφυγικά οργανώσεις εζήτησαν την θανάτωσιν του Δημητρίου Γούναρη; [...] Αλλά είναι Έλληνες και ομοίμοι και αδελφοί. Ας είναι και αδελφοί και εξάδελφοι. Όταν αποκτήσουν συνείδησιν πολιτικήν και θέλησιν πολιτών ελευθέρων –πράγμα το οποίον δεν θα συμβεί ποτέ – τότε θα δικαιούνται να θεωρούνται μεταξύ ημών όχι μόνον ως εκλογείς αλλά και ως εκλέξιμοι»

Άλκης Ρήγος, η Β'Ελληνική Δημοκρατία, 1924-1935. Κοινωνικές διαστάσεις της πολιτικής σκηνης, Θεμέλιο 1988, σ. 228-229

(από το σχολικό βιβλίο να αξιοποιηθούν οι σελίδες 165-166)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

**ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΓΟΥΝΑΡΗΣ
(1867-1922)**

Πατρινός νομομαθής και πολιτικός, διετέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας λίγους μήνες του 1915 και την ταραχώδη περίοδο της μικρασιατικής τραγωδίας, από τον Μάρτιο του 1921 έως τον Μάιο του 1922. Η τακτική της συνέχισης των στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Τουρκία παρά τις συμφωνίες της Ελλάδας με τους τότε συμμάχους της, θεωρήθηκε κορυφαία αιτία της Μικρασιατικής Καταστροφής. Συνελήφθη γι αυτό, καταδικάστηκε σε θάνατο ως ένοχος εσχάτης προδοσίας και το πρωί της 15ης Νοεμβρίου 1922 εκτελέστηκε στο Γουδί μαζί με τους υπόλοιπους συνένοχους πολιτικούς και στρατιωτικούς Πέτρο Πρωτοπαπαδάκη, Νικόλαο Στράτο, Νικόλαο Θεοτόκη, Γεώργιο Μπαλτατζή, Γεώργιο Χατζηνανέστη. Οι θητείες του ως βουλευτή, αρχηγού του «Λαϊκού Κόμματος» και του «Κόμματος των Εθνικοφρόνων», υπουργού Οικονομικών και πρωθυπουργού μεταξύ 1906 και 1922 χαρακτηρίστηκαν από φιλεργατική και φιλοαγροτική ρητορεία χωρίς ποτέ την επιβολή κάποιου από τους εντυπωσιακά προοδευτικούς θεσμούς που επαγγέλθηκε, όπως το κοινοβούλιο εργατών και αγροτών (εξ ου και «κίρκακας των Σοβιέτ», πριν καν από την ίδρυση του Κομμουνιστικού Κόμματος). Βρέθηκε πάντα στο αντίπαλο με τον Ελευθέριο Βενιζέλο στρατόπεδο, περιστασιακός φίλος των εκάστοτε μοναρχών. Ωστόσο μετά θάνατον ο Βενιζέλος απέδωσε στον Γούναρη αγνά πατριωτικά κίνητρα στα τραγικά λάθη που ιστορικά έκανε.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ο Ξεριζωμός του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης το 1922 δημιούργησε ένα κύμα προσφύγων προς τον κυρίως Ελλαδικό χώρο. Στην στατιστική του 1928 καταγράφηκαν περίπου 1.230.000 πρόσφυγες, αριθμός που θεωρείται πως δεν αποδίδει την πραγματικότητα, αφού θα πρέπει να ήταν πολύ μεγαλύτερος δεδομένης της υψηλής θνησιμότητας (ειδικά τον πρώτο χρόνο εγκατάστασης). Παρόλα αυτά, ο πληθυσμός της Ελλάδας αυξήθηκε από το 1920 έως το 1928 περίπου κατά 20%, κάτι που δείχνει τη μαζικότητα της προσφυγικής μετακίνησης αλλά και το βαθμό της πληθυσμιακής μεταβολής στο ευρύτερο πλαίσιο της χώρας.

Εν τούτοις, η συνύπαρξη των νέων πληθυσμών με τους παλαιότερους δεν συντελέστηκε αρμονικά. Σε γενικές γραμμές υπήρχε διαφορά, νοοτροπίας και ιδιοσυγκρασίας μεταξύ προσφύγων και γηγενών μετά το 1922. Οι γηγενείς αναφέρονταν συχνά στο ήθος των προσφύγων (κυρίως των αστών), στη ροπή τους για διασκέδαση και την κοσμοπολίτικη συμπεριφορά αυτών και των γυναικών τους. Από την άποψη αυτή, χαρακτηριστικά είναι όσα αναφέρονται στο πρώτο κείμενο, όπου επισημαίνεται η διάσταση αυτοχθόνων και προσφύγων στο πλαίσιο της παγίωσης κάποιων στερεοτύπων ηθικής συμπεριφοράς. Στην προκειμένη περίπτωση η εφημερίδα Παμπροσφυγική –η οποία αποτύπωνε τα προβλήματα και τα παράπονα των Ξεριζωμένων Ελλήνων –φιλοξενεί καταγγελία για βίαιη συμπεριφορά χωροφύλακα, ο οποίος δεν περιορίστηκε στον «δαρμόν» των δύο γυναικών –προσφύγων, αλλά αμφισβήτησε τόσο την ελληνικότητά τους όσο και την ηθική τους υπόσταση. Ήταν σαφές ότι ο διαφορετικός τρόπος ζωής των προσφύγων ερμηνευόταν ως «σεξουαλική ελευθεριότητα» από τους ντόπιους. Βέβαια, οι πρόσφυγες από τη μεριά τους μιλούσαν για το χαμηλό μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των ντόπιων και πρόβαλλαν την ελληνικότητά τους, την οποία οι ντόπιοι συχνά αμφισβητούσαν. Όσα αναφέρει το δεύτερο κείμενο επιβεβαιώνουν τη συγκεκριμένη διαπίστωση, καθώς το «έλλειμμα ελληνικότητας» και το «κατώτερο» πολιτιστικό επίπεδο των προσφύγων αποτελούν βαριές μομφές προς τους πρόσφυγες, οι οποίες, ωστόσο, δεν μένουν αναπάντητες: τους έμαθαν «να ζουν», τους «άνοιξαν τα μάτια», αφού μέχρι τότε οι γηγενείς «ζούσαν με τα ζώα» και «δεν ήξεραν ούτε σε τραπέζι να φάνε». Πληρωμένη απάντηση σε έναν πόλεμο όπου η αμοιβαία καχυποψία κυριαρχούσε.

Η διάσταση προσφύγων και γηγενών εκφράστηκε κυρίως:

Στην οικονομική ζωή. Υπήρχε ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας, στην ιδιοκτησία της γης και σε άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Πάλι το δημοσιογραφικό όργανο των προσφύγων, η Παμπροσφυγική του 1925, γίνεται αψευδής μάρτυρας της παραπάνω διαπίστωσης. Συγκεκριμένα, πρόσφυγας από την Σηλυβρία εγκαταστάθηκε στα Τρίκαλα και σε διάστημα μιας διετίας είχε αποκτήσει ήδη παραγωγική απασχόληση, στον τομέα της παρασκευής «γιαουρτίων». Ο ατυχής ομογενής τελικά αναγκάστηκε να αποχωρήσει από τα Τρίκαλα, όταν έπεσε θύμα της εχθρότητας και της προκατάληψης των κτηνοτρόφων της περιοχής, οι οποίοι «έπαυσαν να τω πωλούν γάλα», μόνο και μόνο επειδή συνειδητοποίησαν ότι «κατορθώνη να κερδίζει κάτι» όπως μαρτυρά η τρίτη ιστορική πηγή.

Στην πολιτική ζωή. Πριν ακόμη από την παροχή στέγης και εργασίας, οι πρόσφυγες απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια και πολιτικά δικαιώματα. Εντάχθηκαν στο κόμμα του Βενιζέλου τόσο ως ψηφοφόροι όσο και ως πολιτευτές, βουλευτές και υπουργοί. Οι αντιβενιζελικοί και ο αντιβενιζελικός τύπος καλλιεργούσαν το μίσος εναντίον του. Οι απαξιωτικοί χαρακτηρισμοί, όπως «προσφυγική αγέλη» τους οποίους προσδίδει συλλήβδην στους πρόσφυγες ο εκδότης της Καθημερινής, προπύργιου του αντιβενιζελισμού, Γεώργιος Βλάχος, είναι δηλωτικοί του κλίματος φανατισμού που επικρατούσε στο πολιτικό πεδίο κατά το μεσοπόλεμο (1919-1939). Οι πρόσφυγες αντιμετωπίζονται σαν πολιτικά μιάσματα που κορυβαντιούν στο τάφο του ιδρυτή και ηγέτη του Λαϊκού κόμματος Δημητρίου Γούναρη, ο οποίος εκτελέστηκε το Νοέμβριο του 1922 από τη βενιζελική επαναστατική κυβέρνηση, ως ένας από τους υπεύθυνους της μικρασιατικής καταστροφής (ας τονιστεί εδώ ότι παρόλο που ξενίζει αρκετά ο φανατισμένος τρόπος γραφής ενός –κατά τα άλλα– σημαντικότερου και αξιολογότερου δημοσιογράφου σαν τον Γ. Βλάχο, εν τούτοις η στάση του ερμηνεύεται ως γενικότερη αντίδραση μιας μερίδας της κοινωνίας απέναντι στην εκτέλεση πέντε κορυφαίων πολιτικών της αντιβενιζελικής παράταξης κατά τη «δική των έξι». Η κατηγορία περί εσχάτης προδοσίας που προσάφθηκε στους κατηγορούμενους ήταν αβάσιμη, όμως οι εκτελέσεις έγιναν προκειμένου να κατευναστούν οι πρόσφυγες και ο στρατός). Και μόνον η σκέψη ότι θα συμπεριλαμβάνονταν στα ψηφοδέλτια του Λαϊκού κόμματος –του κυρίου κομματικού εκφραστή του αντιβενιζελισμού– τρεις πρόσφυγες πολιτευτές, υποχρεώνει τον αρθρογράφο να εκτραπεί φραστικά με ανοίκειο τρόπο. Τι κι αν οι εκλογές του Αυγούστου του 1928 ήταν κρίσιμες προκειμένου να διακοπεί η βενιζελογενής πολιτική κυριαρχία της εξαετίας 1922-1928; Ο Γ. Βλάχος αμφισβητεί όχι μόνον την ελληνικότητα των εκπατρισμένων αλλά και αυτήν ακόμη την «πολιτική συνείδηση» τους και την ελευθερία της βούλησής τους. Συνεπώς, σύμφωνα με την εφημερίδα, οι πρόσφυγες δε θα έπρεπε να έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, να λογίζονται δηλαδή ως πολίτες με τα ίδια δικαιώματα που είχαν οι ντόπιοι.

Στην κοινωνική ζωή. Οι πρόσφυγες που κατοικούσαν στους συνοικισμούς ήταν απομονωμένοι, δεν είχαν συχνές επαφές με ντόπιους και προτιμούσαν να συνάπτουν γάμους μεταξύ τους. Δεν συνέβαινε το ίδιο με τους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν μέσα σε πόλεις ή τα χωριά. Ο χώρος εργασίας, το σχολείο, η εκκλησία και κυρίως η γειτονιά έδιναν ευκαιρίες επικοινωνίας με τους ντόπιους. Σιγά - σιγά άρχισαν να συνάπτονται μικτοί γάμοι, που με την πάροδο του χρόνου γίνονταν όλο και περισσότεροι.

Η αντίθεση μεταξύ προσφύγων και γηγενών σε ελάχιστες περιπτώσεις πήρε τη μορφή ανοικτής σύγκρουσης. Ο όρος «πρόσφυγας», όμως, είχε την κοινή συνείδηση υποτιμητική σημασία, για πολλά χρόνια. Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ προσφύγων και γηγενών έπαψε να υπάρχει μετά τη δεκαετία του 1940. Αλλά και από πιο πριν οι πρόσφυγες πρώτης γενιάς και αργότερα τα παιδιά και τα εγγόνια τους συμμετείχαν σε όλες τις δραστηριότητες στη νέα πατρίδα τους.

εσιάζουμε στο μείζον ζήτημα του επαγγελματικού προσανατολισμού

Τα Φροντιστήρια Πουκαμισιάς, σε συνεργασία με εξειδικευμένα κέντρα συμβουλευτικής, εφαρμόζουν ένα ειδικό σύστημα επιλογής κατεύθυνσης και σπουδών των μαθητών στο σημαντικό και ευαίσθητο ζήτημα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Το πρόγραμμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού που προσφέρουμε, αποτελείται από δύο βασικά μέρη: την αντικειμενική καταγραφή των ατομικών χαρακτηριστικών και την ανάλυσή τους, καθώς και την παροχή Συμβουλευτικής σε σχέση με τις κατευθύνσεις που ταιριάζουν στο συγκεκριμένο μαθητή.

 **φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΙΑΣ**